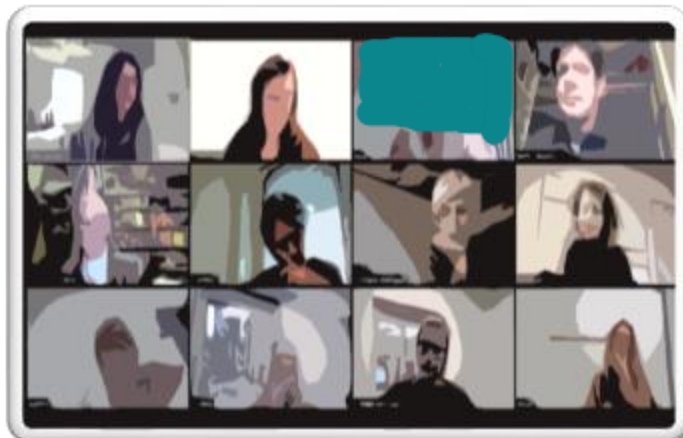

SPIEGELSESSIE III: GGZ NHN en GGz Centraal

Een uitwisseling over 'taal en visie' rond herstel bij kinderen en jeugd

Wat betekent herstelgericht werken in de kind en jeugdpsychiatrie? En, welke woorden geven we hieraan? Die vraagstelling kwam naar voren in de ontmoeting van een team van GGZ NHN met een team van GGz Centraal in de derde digitale spiegelsessie nieuwe stijl. Ditmaal met twee teams die werken met een vergelijkbare doelgroep van jongeren, bij respectievelijk Emerhese (GGz Centraal) en Triversum (GGZ NHN). De snelkookpanformule leverde in 3,5 uur een set van 'stomende' actiepunten op. En deze waren zo urgent, dat al is afgesproken dat ze een vervolg zullen krijgen in de vorm van een extra brainstormsessie om samen de 'woorden' en de visie van herstel te vertalen naar de kind en jeugdpsychiatrie. Dit verslag biedt een impressie van de dynamische sessie die plaatsvond op 3 december 2020.

De formule: spiegelen in de digitale snelkookpan

Het ondersteuningsteam van Herstel voor Iedereen vormde het oorspronkelijke dagprogramma 'Spiegelen op locatie' om naar deze digitale sessie van één dagdeel. Daarin doorlopen de deelnemers in 3,5 uur een programma dat is geïnspireerd op de MoVIT (Model Voor Intercollegiale Teamuitwisseling).

De formule is als volgt. Het ondersteuningsteam van Herstel van Iedereen brengt – in nauw overleg - een match tussen twee instellingen tot stand. Deze instellingen brengen elk een thema in waarop zij willen leren van de andere instelling. Ze stellen een team samen van circa 6 medewerkers.

Elk team bereidt twee korte presentaties voor van maximaal 5 minuten: één over het eigen thema en één over het thema van de andere instelling. De vorm hiervan is vrij.

De teams pitchen elk hun thema en horen terug wat de andere instelling op dit terrein doet. Waarna de leden elkaar in teams nader gaan bevragen. Op basis van de inzichten uit de presentatie en gesprekken, stelt het andere team gezamenlijk een advies op voor de collega's. Wat is hen opgevallen? Wat doet dit team bijzonder goed en welke leerpunten zijn er te benoemen? Tot welke adviezen leidt dit? Ze schrijven dit op het digitale whiteboard dat later wordt gedeeld.

Op basis van de input van de andere instelling stellen de teams actiepunten op. Ze koppelen plenair terug met welke acties zij op de korte en op de langere termijn aan de slag gaan.

Zie ook de flyer van de digitale spiegelsessie: [handlerdownloadfiles.ashx \(mett.nl](http://handlerdownloadfiles.ashx(mett.nl)

Thema GGZ NHN: eenheid van taal & visie in de transitiepsychiatrie

DE CRITCH VAN GGZ NHN

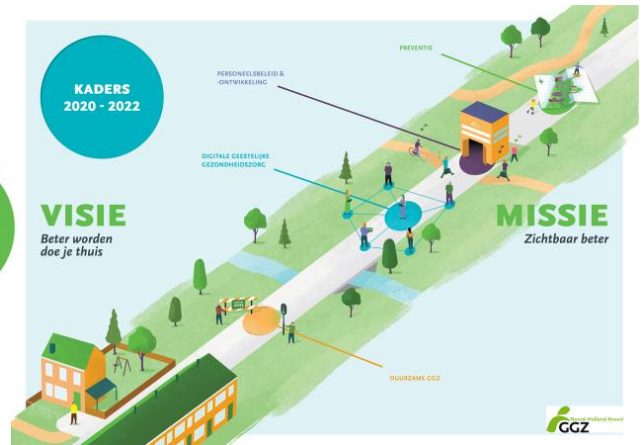
“Doe effe normaal”

Herstel voor iedereen, zullen we de jeugd ook laten herstellen? Margriet Wiedemeijer, directeur bedrijfsvoering van Triversum - Kinder- en Jeugdpsychiatrie van GGz NHN – startte met deze retorische vraag.

GGz Noord Holland Noord is actief in het herstelgericht werken, waarbij pakkende termen worden gebruikt, zoals ‘beter worden doe je thuis’. De ‘tien stappen van de reis naar herstel’ worden gevolgd, waarbij ook ruimte is voor stappen terug en hobbels op de weg.

De organisatie werkt voort met de Herstel Ondersteunende Intake (de HOI), waarbij een ervaringsdeskundige aanwezig is bij de intake en waarbij de volgende vier basisvragen centraal staan: 1. Wat is er met je gebeurd? 2. Wat zijn je kwetsbaarheden en je kracht? 3. Waar wil jij naartoe? 4. Wat heb je daarvoor nodig en van wie?

Ervaringsdeskundige Laura vertelt haar verhaal. Hoe ze als zestienjarige in de psychiatrie belandde. Hoe kwetsbaar ze toen was, maar tegelijkertijd hoe sterk. Want achteraf zag ze in dat haar herstel begon op de dag dat ze de woorden uitsprak: ‘ik red het niet alleen’. Maar daarbij kwam ze veel moeilijkheden

tegen en verbaasde zich over de taal van hulpverleners: “Doe effe normaal, denk ik nu,” vertelt Laura. Inmiddels heeft ze een huisje, vrienden en haar leven weer op de rit. En staat ze andere jongeren bij in hun ‘reis naar herstel’. Daarbij loopt ze er tegenaan dat het herstelgericht werken bij deze doelgroep nog niet volop wordt toegepast. Zoals de Herstel Ondersteunende Intake en een volwaardige plek voor de ervaringsdeskundige. Laura: “Er moet nog veel gebeuren op dit gebied. En juist voor jongeren is het zo belangrijk, want zij hebben hun hele leven nog voor zich”.

Meer lezen over Triversum: [Triversum \(ggz-nhn.nl\)](https://www.ggz-nhn.nl)

Meer lezen over de Herstel Gerichte Intake:

[PowerPoint-presentatie \(denederlandseggz.nl\)](https://www.denederlandseggz.nl)

DE SPIEGELPITCH VAN GGZ CENTRAAL

Matthijs Bogaerts, directeur Behandelzaken van Emerhese en Fornhese van GGz Centraal herkent de moeilijkheden op de weg waar GGz NHN voor staat. Hij geeft aan dat het lastig is om herstel te duiden voor kinderen en jongeren: “Wat betekent herstel voor hen? Bij Emerhese spreken we van ‘weer in ontwikkeling komen’ in plaats van ‘herstellen’. Met termen als ‘functioneel herstel’ en ‘functioneel herstel’ hoef je bij jeugd niet aan te komen.”

De terminologie van de herstelvisie is ook bij GGz Centraal nog niet aangepast voor werken met deze doelgroep. Terwijl de denkbeelden erachter juist heel goed passen bij de doelen die de kinder en jeugd psychiatrie nastreeft. Daarom pleit GGz Centraal ervoor om de taal aan te passen. Matthijs: “En daarbij moeten we aansluiten bij wat voor jongeren zelf belangrijk is.”

Voor meer informatie: [Wijkteams psychiatrie \(rivierduinen.nl\)](https://www.rivierduinen.nl)

De leden van beide teams spraken vervolgens – in duo’s – met elkaar verder. De teamleden van GGZ Centraal interviewden de collega’s van GGZ NHN om meer te weten te komen over hun aanpak, successen en uitdagingen. Het team van GGZ Centraal ging hiermee vervolgens aan de slag en stelde een ‘brief’ op met complimenten en adviezen voor de collega’s.

Complimenten

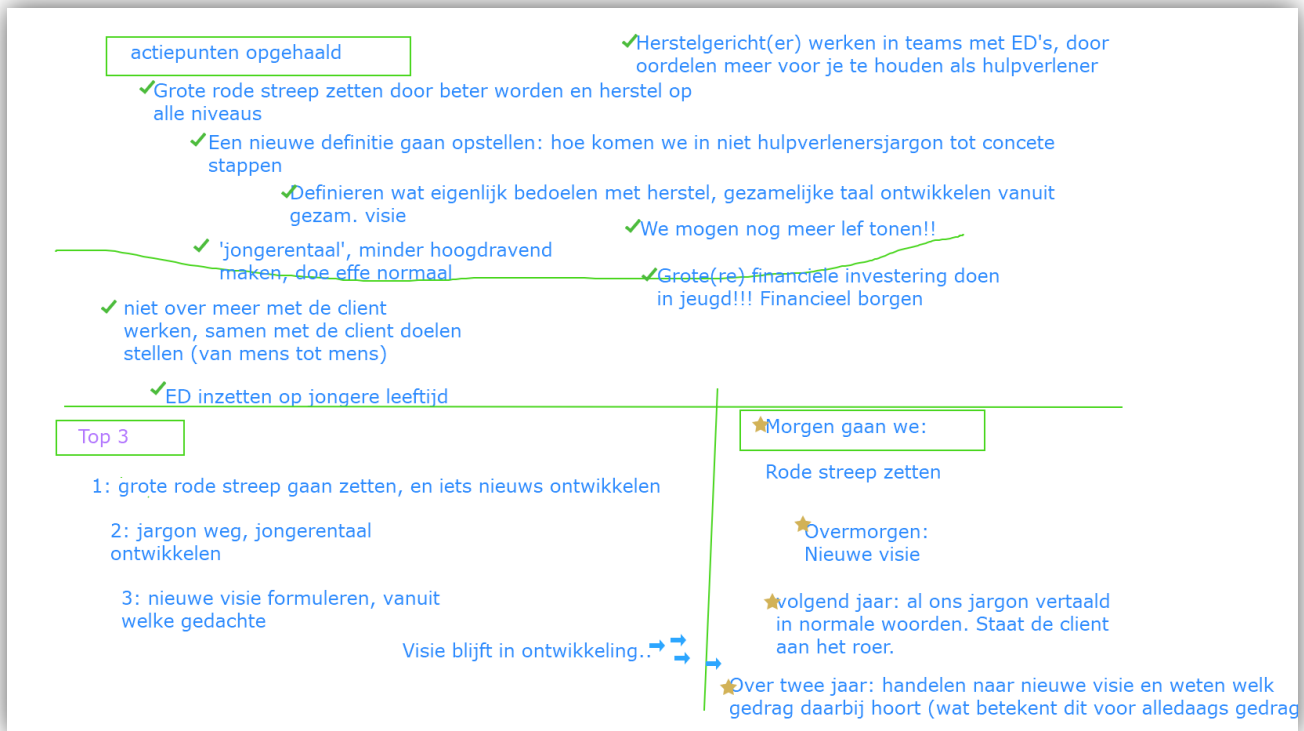
GGZ NHN slaagt er goed in om afstemming te vinden met de jongeren, zo vindt het team van GGZ Centraal. Ze maken de jongere medeverantwoordelijk voor de behandeling en nemen daarbij de levensdoelen van de jongere als uitgangspunt. Er is sprake van gelijkwaardigheid tussen hulpverleners en client en wordt aangesloten bij de veerkracht van de jongere. De jongere staat aan het roer: er wordt niet over maar met hem/haar gepraat. Een groot compliment is er ook voor de rol en inzet van de ervaringsdeskundige hierbij: deze heeft een centrale positie, wordt veel ingezet, en ‘daar leren jongeren heel veel van’. Het netwerk rond de jongere – de ouders, school, dagbesteding – wordt ook goed betrokken bij de behandeling. Wat daarbij verder helpt, is dat GGZ NHN een rijk herstelgericht aanbod heeft, zoals WRAP en vaardigheidengroepen, waarbij de instelling zich innovatief toont door te blijven door ontwikkelen (GGZ

Centraal schrijft: *‘echt heel knap’*). Voorts ziet het team van GGZ Centraal ook de nodige zelfreflectie bij de collega’s van GGZ NHN: ze zijn zich bewust van hun valkuilen.

Adviezen

Natuurlijk zijn er – naast al deze opstokers – ook verbeterpunten. Zorg ervoor dat de persoonlijkheid van de jongere meer naar voren kan komen, wordt geadviseerd. Dus: bied nog meer maatwerk, nauw aansluitend op wat nodig is en past. Het proces van ‘praten met de jongere, in plaats van praten over de jongere’ mag eens worden geëvalueerd, aldus het advies. De inzet van ervaringsdeskundigen is zo belangrijk, dat dit al eerder zou mogen worden gestart: zet de ervaringsdeskundigen ook bij jonge kinderen al in, in de gezinssituatie. Veel adviezen gaan voorts over ‘taal’: de tien stappen in de reis naar herstel bevatten nog steeds hulpverlenersjargon. Maak dit concreet, in het bijzonder ook voor jongeren met autisme. Definieer wat de betekenis van herstel voor jongeren is, want dit is nogal een groot en abstract begrip. En herdefinieer de term ‘beter worden’. Tot slot wordt geopperd, om er nog een tandje bovenop te doen en nog meer lef te tonen om vaker af te wijken van mainstream oplossingen.

In het laatste deel van de middag ging het team van GGZ NHN met de complimenten en verbeterpunten aan de slag. Ze waren content met de input van de collega's van GGZ Centraal en er werden in de groep al snel zo'n negen actiepunten geformuleerd. 'Geef meer ruimte aan de ervaringsdeskundigen in het team, door als behandelaar je oordelen minder uit te spreken', luidde er één. Hoe belangrijk ook, ze haalden niet allemaal de prioriteitenlijst. Zo kreeg het actiepunt 'we doen een grotere financiële investering in de jeugd' wel bijval, maar viel af, omdat dit buiten de macht van het team ligt. "We mogen dus vooral nog meer lef hebben", concludeert het team. Dat lef vertaalt zich direct in de volgende scherpe actielijst:

- **We gaan een grote rode streep zetten door het jargon ('beter worden', 'herstel');**
- **We gaan jongerentaal ontwikkelen;**
- **We gaan een nieuwe visie formuleren, waarin we de gedachten achter deze koers neerleggen.**

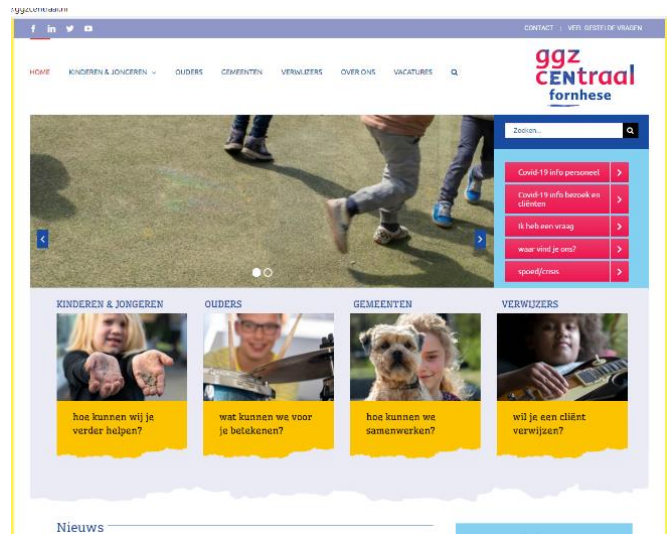
Thema GGz Centraal: werken aan de balans in de ontwikkelgerichte opname

DE CRITCH VAN GGZ CENTRAAL

De stap van ‘verblijf for life’ naar ‘aan de slag buiten het terrein’

Marjolein Lambooy, hoofd behandelprogramma Emerhese klinieken van GGz Centraal, critchte het onderwerp ‘werken aan de balans tussen zelfstandigheid en in de ontwikkelgerichte opname’.

Bij Emerhese verblijven jongeren met Autisme Spectrum Stoornis en comorbide klachten. Er is veelal sprake van uitval op school of werk en belemmeringen thuis en in de omgang met anderen. De instelling heeft een lange weg afgelegd, zo vertelt Marjolein. Was Emerhese jaren geleden nog een instelling waar jongeren ‘for life’ verbleven, tegenwoordig is dat heel anders. Emerhese is ontstaan vanuit de volwassenenafdeling van Wonen en Werken voor mensen met Autisme. De behandeling was voorheen langdurig en cliënten hadden de garantie dat ze na hun behandeling ook in de woning konden blijven. De doorstroom was zeer beperkt. Maar tijden veranderen en er vond wisseling van de wacht plaats. In de benadering van Emerhese staat nu eigen regie centraal in een opname die gericht is op ontwikkeling. De locatie bevindt zich in het bos, dus (nog steeds) in een autisme vriendelijke woonomgeving. Maar de behandeling is tegenwoordig naar buiten gericht, op het leven buiten het terrein. De jongeren gaan aan de slag met uitvinden wat ze willen in het leven, en met keuzes maken. Bij elke stap is de

vraag: waar ga je nu naartoe, wat is je volgende plek? Zo worden de jongeren gestimuleerd regie te nemen. “Je komt hier je eigen handleiding schrijven”, verwoordt Marjolein het. “En je bent ‘klaar’ als je goed weet wat je nodig hebt in het leven”.

De doorstroom is nu veel groter dan vroeger. Bij deze aanpak worden risico's niet geschuwd, vertelt Marjolein. Soms maken jongeren keuzes die ‘niet ideaal’ zijn, vertelt Marjolein: “Het belangrijkste is dat de keuzes aansluiten bij wie ze zijn. Risico's horen ook bij uitvinden hoe het leven werkt. Deze benadering is uitdagend voor de jongeren, maar ook spannend voor het behandelteam”.

Meer informatie: [Fornhese-GGz Centraal](#)

DE SPIEGELPITCH VAN GGZ NHN

Wegens een spoedgeval is Henk Hut – manager klinieken bij Triversum kind- en jeugdpsychiatrie niet aanwezig om zijn voorbereide spiegeltekst te presenteren. Margriet Wiedemijer neemt waar.

De ontwikkeling die Emerhese heeft doorgemaakt is herkenbaar voor GGz NHN, vertelt Margriet. Ook hier is de omslag gemaakt van een zeer beperkte doorstroom naar een veel kortere verblijfsduur en snellere uitstroom. De kinder- en jeugdpsychiatrie van GGz NHN en Triversum zijn sinds 2018 gefuseerd.

Bij Triversum staat een warme overdracht van de ene naar de andere plek centraal, zodat het behandelingstraject van de jongeren steeds goed

aansluit. Want een nadeel van de vele opeenvolgende stappen is dat er breuken optreden.

Bij GGz NHN is de invloed van het hersteldenken vanuit de volwassenen GGz doorgesijpeld naar de kinder en jeugdpsychiatrie. Zo wordt ook de ervaringsdeskundige ingezet en wordt er veel gewerkt met Individuele Plaatsing en Steun (IPS) en coaching. Op die manier wordt terugval zoveel als mogelijk voorkomen.

Margriet noemt tot slot nog dat de warme overdracht zich ook uitstrekt tot de nazorg. Het is van belang dat deze zolang duurt als nodig is. En dat kan een maand zijn, maar ook een jaar.

complimenten	Adviezen (denk kleur groen)
Doelstellingen al aan de voordeur bespreken	meer aandacht voor angst en terugkeer in maatschappij
Jullie hebben lef, durven risico's te nemen!	Voorkom de woonladder/onnodig doorschuiven
Goede kennis van ASS	Meer onderzoek naar waar ASS vandaan komt
Enthousiasme en trots!	Sluit nog meer aan bij wensen van het individu
sociotherapie centraal stellen (roept vragen op, is anders dan anders)	Meer oog voor continuïteit hebben
Mooie herstelgedachte: dat je leert wat je nodig hebt om je leven weer vorm te geven	Belang van taal benoemen / vastlopen thuis
Maatwerk	Leren van ervaringsdeskundigen of oud- cliënten, ook in de hele organisatie
'We gaan samen jouw eigen handleiding schrijven': daaruit blijkt centraal stellen van eigen regie van de client (=heel krachtig)	Bied meer gerichte herstelbegeleiding, zoals IPS
Mooie beeldspraak van rood stoplicht	
Helderheid: 'ASS is absoluut brein in een relatieve wereld'	
Hospitalisatie voorkomend	

Bij de interviews die het team van GGz NHN – in kleine groepen – uitvoerde met leden van GGz Centraal raakten de collega's maar niet met elkaar uitgepraat. Maar de 'wet van de snelkookpan' dicteerde het team van GGz NHN naar het opstellen van een 'brief' met adviezen en complimenten voor de collega's van GGz Centraal. Die brief stond al snel vol, want het team stroomde over van de complimenten en raadgevingen.

Complimenten

"Jullie hebben lef en durven risico's te nemen", zo luidde een belangrijk compliment voor GGz Centraal. "Cliënten mogen fouten maken". Ook straalt het team enthousiasme en trots uit. Het viel GGz NHN verder op dat de doelstellingen van de jongeren al meteen, bij de intake, worden besproken en dat er een gedegen kennis van Autisme Spectrum Stoornissen is. De aanpak van GGz Centraal biedt helderheid voor de cliënten, zo merkt het team op, want 'autisme is een absoluut brein in een relatieve wereld'.

GGz Centraal stelt de socio-therapie centraal, en dat valt op. Het systeem wordt goed betrokken en er wordt maatwerk geboden. De gehanteerde termen en beeldspraak oogsten lof. Zo wordt de beeldspraak van 'rood stoplicht' heel krachtig gevonden. En laat de

verwoording 'we gaan samen jouw eigen handleiding schrijven' zien dat de eigen regie van de client centraal staat. Jongeren leren bij Emerhese wat ze nodig hebben om het leven weer vorm te geven. Dat vindt het team van GGz NHN een heel mooie herstelgedachte die bovendien hospitalisering voorkomt.

Adviezen

Als advies geeft het team de collega's mee dat 'de woonladder' moet worden voorkomen. Let erop dat cliënten niet onnodig (fysiek) hoeven door te schuiven en heb oog voor een goede continuïteit. Besteed daarbij meer aandacht aan angst voor terugkeer naar de maatschappij en voor de individuele wensen en voorkeuren van de jongere. Bied daarbij (meer) gerichte herstelbegeleiding, zoals IPS. Er is verder ruimte voor meer inzet van ervaringsdeskundigen of oud-clients, om van te leren. Dat advies geldt organisatiebreed.

Tot slot adviseert GGz NHN om de betekenis van taal en woordgebruik onder de loep te nemen. Een begrip als 'vastlopen thuis' is erg breed, maak veel concreter wat er wordt bedoeld.

De deelnemers van GGz Centraal bedankten GGz NHN voor de tips en adviezen. Ze kwamen met de volgende kern-actiepunten:

- **We gaan meer effort steken in inzet van ervaringsdeskundigen**
- **We gaan inventariseren welke cursussen er zijn op het terrein van (methodische aanpak van) werk & opleiding voor jongeren en wat voor ons en onze doelgroep passend is**
- **Morgen: We gaan samen met GGz NHN en wat anderen een brainstorm organiseren over 'nieuwe taal'**
- **'Overmorgen': We gaan een pamflet opstellen over 'woorden voor herstel' in de kinder- en jeugdpsychiatrie**
- **Langere termijn: we gaan onze herstelvisie vertalen naar onze doelgroepen, dit vertalen naar behandelaanbod en opnemen in verdere visievorming**

Deelnemers GGz Centraal: Matthijs Bogaerts, Marjolein Lambooy, Debbie Verhagen, Elly Visser, Magda Harskamp

Reacties en 'hoe verder?'

Wanneer ben jij straks tevreden? Met deze vraag starten we de sessie. 'als er verbinding ontstaat', 'we elkaar en 'als ik wat figuurlijke munitie krijg'.

In hoeverre kwamen die verwachtingen uit? Inspiratie leek er zeker te zijn. Wel liet de techniek ons soms in de steek, waardoor de verbinding van sommige teamleden af en toe wegviel en zij delen misten. Dat was jammer. Verder gaf een deelnemer aan dat de pauzes wel korter mogen, want nu raakte de deelnemer tussentijds afgeleid omdat er tijd vrijkwam voor andere taken. Een nader rondje langs de deelnemers leverde verder onder meer de volgende reacties op.

"We hebben meer uit deze paar uurtjes snelkookpan sessie gehaald, dan uit eerdere uitwisselingen die langer duurden";

"Sterke formule, die echt iets oplevert"

"De korte tijd die je steeds krijgt, houdt je bij les en dwingt om 'to the point' te komen

"Ik heb weer wat kogeltjes voor in mijn geweer (munitie)"

Het vervolg

Hoe verder? Natuurlijk is de spiegelsessie nog maar het begin van de actie op de besproken thema's: het vervolg moet binnen de instellingen verder worden opgepakt. Dat begint ermee binnen de eigen organisatie breder te delen wat er in de spiegelsessie

is opgehaald. Verder weten de teamleden van de eigen organisatie elkaar nu sneller te vinden en zijn ook de collega's van de andere instelling gemakkelijker te benaderen om met elkaar door te praten. Voor de actie op korte termijn zijn de teams nu aan zet.

Die handschoen werd door GGz Centraal en GGz NHN direct opgepakt. Direct de dag na de sessie werden afspraken tussen beide instellingen en het team van Herstel voor Iedereen! gemaakt om op termijn een brainstorm/discussiesessie te organiseren over hersteltaal en visie in de kinder en jeugdpsychiatrie.

Met de teams is verder afgesproken dat het monitoringteam over enige tijd weer contact opneemt voor een 'opfrisgesprek', als vriendelijke stok achter te deur. Welke vorderingen zijn er ondertussen gemaakt en welke vragen liggen er nog? Het HvI! Team kan advies bieden of ondersteunen bij een nieuwe koppeling.

Vragen? Neem contact op met: Ankie Lempens via alempens@trimbos.nl

